

krajan Stanislav Sláma,

rodák z Vouče v Kyjevské gubernii

Autorský tým

Úvodní a závěrečné slovo: Dagmar BONDAR

Spolupracovali:

Veronika	MEŽERITSKA
Uljana	VINOKUROVA
Bohdana	NOLDA
Ariana	NOLDA
Ilja	BRANOVICKY
Viktorie	SAMČIŠINA
Sofie	BARYBYNA

Technika /natáčení videa mobilem + zvuk/

Igor SAMOLYUK

Pedagogické vedení: Mgr. Eva Řezníčková

stát Ukrajina

název krajanského spolku:

Žytomyrský spolek volyňských Čechů, Pokrovského 4, Žytomyr

Stanislav Sláma,

životopis krajana od Černobylu

Krajan pan Stanislav Sláma se narodil 26. května 1938 ve Vouči, okres Malyn, kraj Žytomyrský. Všichni jeho ukrajinští předci byli Češi z Vouče, rodiče, otec Josef Sláma /nar. 1892/ a matka Anna Slámová /roz. Rybová, nar. 1900/.

V rodině bylo 10 dětí, starší děti pečovaly o menší. Tím se pan Stanislav naučil pracovitosti, pořádnosti, disciplíně a úctě k ostatním. Otec pracoval ve vedení družstva, matka v domácnosti. Ve Vouči český učitel nebyl, děti se učily od svých rodičů, ve všech rodinách se doma mluvilo pouze česky. První tři třídy chodil Stanislav Sláma do školy v rodné Vouči, pak do nedaleké Potiivky.

Po ukončení 10. třídy se vyučil v Olevsku leteckým mechanikem pro avioniku, v r. 1957 získal oprávnění k předletovému, průletovému a poletovému ošetření letadel, prováděl servis a odstraňoval závady.

Vojenskou službu sloužil u námořního letectva, které bylo součástí námořních sil v Murmanské oblasti na břehu Barentsova moře. Tam se seznámil s J. A. Gagarinem, který ve stejné době sloužil u stíhacího pluku v Murmansku.

V roce 1962 se učil v automobilním učilišti a pracoval jako automechanik nově postavené továrny v Toljatti. Stal se specialistou na servisní opravy a údržbu vozidel VAZ.

První manželka pana Stanislava se jmenovala Valentina Kudýmová /ukrajinská Češka ze Žytomyru/. Narodila se dcera Jiřina, v současné

době žije s rodinou v Krupce /okres Teplice/, kam se přestěhovala po Černobylské havárii v roce 1993 v rámci druhé vlny reemigrace. Druhá manželka je také ukrajinská Češka, Marie Kulhánková z české vesničky Malynivky u Malyna. Manželství zůstalo bezdětné.

Dnes žije pan Stanislav střídavě v Žytomyru a v Malynivce, kde pomáhá své ženě s domácím hospodářstvím, které je rozsáhlé. Ve volných chvílích je v Žytomyru, kde má spoustu přátel a kamarádů. Pravidelně dochází do krajanského spolku, zpívá a tancuje v souboru Volyňští Češi, hraje na harmoniku. Miluje lidi, zábavu a pro svou družnou a veselou povahu ho mají všichni rádi.

Napsala Dagmar BONDAR

Jak se čeští předci pana Slámy z Královéhradecka dostali do Ruska? Z vyprávění pana Stanislava

Emigrace je tak stará jak je staré lidstvo samé. V Rusku bylo v roce 1861 zrušeno nevolnictví a došlo k reformám, které připravily vhodné podmínky pro emigranty z Čech, v té době obyvatelé země Rakouska-Uherska. Nedostatečný průmyslový rozvoj, nemožnost zajistit značné části obyvatelstva živobytí, náboženské problémy atd. vedly v letech 1868 až 1876 k přesídlení Čechů do Ruské říše. Začalo se jim říkat Volyňští Češi, a to proto, že za hranicemi dnešního Polska a Slovenska začínala Volyňská gubernie.

Čechům se v nové zemi dostalo od cara několika výhod: půdu na splátky, na pět let úlevu od daní státu a peněžních povinností včetně povinností odvádět daně naturáliemi, muži byli zbaveni branné povinnosti, zaručovala se svoboda náboženského vyznání, právo na svobodný obchod bez obchodních povolení a poplatků, možnost zřizovat a provozovat různé podniky, zavádět řemesla a prodávat své výrobky.

Nejtěžší ale bylo vykloučit /vymýtit/ lesy a keře, které koupili přesídlenci do vlastnictví, aby získali ornou půdu, a poté dbát o zúrodnění a obdělávání půdy jako hlavního zdroje blahobytu. Naši předci hospodařili k údivu místních sedláků a mužiků. Ti se chodili ptát,

vyzvídat a učit se, jak to ti naši Češi dělají, že mají tak velkou úrodu a tolik dobrot ze zabijaček. Okukovali solení a praní střev, děláni prejtů a tlačenek, orbu, vláčení, válcování, stavění panáků a stohů, chystání řezanky a mnoho dalšího.

Před první světovou válkou žilo na Volyni padesát tisíc Čechů. Na vynikající černozeři pěstovali pšenici, brambory, ovoce a zeleninu, řepu a chmel, měli své koně, dobytek a drůbež. Vytvořili si vlastní územní samosprávu. Nakupovali v českých obchodech, chodili do české hospody, navzájem se ženili a vdávaly. Jazyk český a česká písnička přetrvaly, v českých obcích na Volyni vznikaly české školy, vydávaly se české noviny. Ale to bylo jen do roku 1939, kdy území obsadili Sověti, nucená kolektivizace a válka.

V roce 1947 přišla první vlna reemigrace. Až čtyřicet tisíc Čechů využilo možnosti vrátit se do Čech. Prezident Beneš podepsal se Stalinem smlouvu o transferu Čechů z Volyně zpět do vlasti jejich předků. Reemigrovat mohli jen ti, kteří byli po kořenech Češi, české rodiny nebo ty rodiny, kde manžel byl Čech. Československé občanství získali tehdy volyňští Češi okamžitě. Ve zvláštních vlacích, přední vagóny byly osobní, zadní nákladní s dobytkem, zemědělskými stroji a majetkem, jeli z Volyně už jako občané českého státu.

Pro naši vesnici Vouč ale Benešova smlouva neplatila, patřili jsme pod Kyjevskou gubernii. Tak jsme zůstali a žili dál – s českou národností, ale sovětskou státní příslušností. A žili bychom ve Vouči dodnes, kdyby nebylo sedmdesát kilometrů vzdáleného Černobylu.

Když 26. dubna 1986 vybuchl reaktor jaderné elektrárny, všichni jsme zářili. Sovětskými úřady jsme byli sice ujišťováni, že žijeme v oblasti naprosto zdravé, ale zvětšování štítných žláz a ubývání červených krvinek přinutilo úřady sdělit pravdu: ve vesnicích v okolí Černobylu se nedá žít a musí být vystěhovány. A to nám sdělili po třech letech záření! A pro nás, Čechy od Černobylu, kam spadala i moje rodná Vouč, Malá Zubovščina, Malynivka, Jurova a další české obce oblasti, začaly životní příběhy značně odlišné od životních příběhů navrátilců z roku 1947, neboli Volyňáků.

27. února 1990 se uskutečnilo historické setkání zástupců krajanů od Černobylu s prezidentem ČSFR Václavem Havlem na Československém velvyslanectví v Moskvě. Předání žádosti o návrat do historické vlasti podepsalo 166 rodin krajanů od Černobylu, také se poprvé jednalo se o možnosti ozdravných pobytů dětí od Černobylu v České republice.

20. prosince 1990 byl Usnesením vlády ČSFR vydán souhlas k návratu osob českého a slovenského původu a jejich rodin na území jejich předků. 22. dubna 1991 začala druhá vlna reemigrace. Do Čech se vrátila i moje dcera Jiřina s rodinou, já jsem zůstal.

Moje druhá manželka Marie nechtěla opustit rodný dům svých předků v Malynivce, v obci do 100 km od Černobylu.

A tak na Ukrajině žiji dodnes, ale do Čech ke své dceři, vnučce a pravnuku jezdím alespoň dvakrát do roka.

Zapsala Dagmar BONDAR